

Opublikowane na: Mława (mlawa.pl)

Autor: Krzysztof Napierski

Mława

Publikowane od

27.05.2022 11:51:55

Urząd Miasta Mława
www.mlawa.pl

foto: *Cezary Lepkowski*

Mława, miasto położone na północnym Mazowszu, lokowane na prawie chełmińskim w 1429 roku. Miejscowość jest siedzibą powiatu mławskiego. Obecnie liczy ok. 30 tys. mieszkańców. Posiada rozwiniętą bazę sportowo-rekreacyjną i bogatą ofertę kulturalną. To także ośrodek przemysłu elektronicznego i spożywczego.

Mława, miasto obdarzone przywilejem lokacyjnym w 1429 roku przez księcia mazowieckiego – 3 synów Siemowita IV, przywilej ten regulował prawa i obowiązki obywateli, określał, jakim władzom mieszkańcy podlegali; historycznie położone na skrzyżowaniu szlaków handlowych połącznia na północ i ze wschodu na zachód. Dzięki temu położeniu oraz graniczeniu z Prusami, w Mławie rozwinął się handel, a miasto szybko się rozrastało.

Przypuszcza się, że początek miastu dała nadgraniczna osada książęca nad brzegiem rzeczki Seracz. Miasto nie posiadało fortyfikacji, było położone w błotnistej okolicy, co stanowiło naturalną obronę przed wrogami. Pierwsze informacje o Mławie pojawiły się dopiero w 1426, wówczas do miasta przybyli książęta mazowieccy, w związku z podziałem dóbr oddziedziczonych pomiędzy braćmi Janem z Chojnowa a Adamem z Sarnowa.

W 1435 miejscowość została wspomniana w traktacie z Krzyżakami w Brześciu Kujawskim, ustanowiono wówczas w Mławie sąd nadgraniczny. Pierwszy kościół pod wezwaniem świętej Trójcy został wybudowany w 1477 roku, zaś w 1545 w pobliżu świątyni postawiono ratusz miejski – na jego budowę zgodę wydał król Zygmunt Stary.

Na przełomie wieków XV i XVI do miasta przybywali żydzi, co miało wpływ na późniejszy rozwój miasta.

W 1495 roku Mława została włączona do Korony, stała się siedzibą starostwa niegrodowego. W 1545 roku powstała komora celna na głównym trakcie z Mazowsza do Dziadowa w Prusach krzyżackich. Mława dzięki temu otrzymała dodatkowe źródło dochodów finansowych.

W 1576 roku król Stefan Batory potwierdza poprzednie przywileje dla miasta królewskiego, podobnie czynił: w 1602 roku Zygmunt III, w 1667 roku Jan Kazimierz, w 1724 August II, w 1779 roku Stanisław August III.

Niestety jego rozwój często był przerywany przez epidemie dżumy w latach 1572-1573, 1661-1662 oraz 1708-1712, czy powoły w 1692, 1776, 1840 i 1872, które niszczyły infrastrukturę.

W czasie potopu szwedzkiego 1656 Mława została zniszczona i zrabowana. Wiele cennych dokumentów zostało spalonych lub wywiezionych do Szwecji, skąd nie powróciły. Po tym tragicznym dla Mławy czasie, w mieście zostało 41 domów (90% zostało zniszczonych).

Po zniszczeniach jakich doznało miasto, zarówno powarach jak też najeździe szwedzkim, mieszkańcy zawsze podejmowali próby odbudowy miasta. W 1712 roku przybyli do miasta misjonarze św. Wincentego a Paulo, którzy pomogli w odbudowie kościoła świętej Trójcy oraz przyczynili się do rozwoju kultury św. Wojciecha. Misjonarze prowadzili również działalność charytatywną i oświatową. Dzięki nim wybudowano nowy szpital przy dawnej ul. Niborskiej, który funkcjonował do 1939 r. Na mocy ukazu cara Aleksandra II z 8 XI 1864 roku, klasztor został zamknięty, jednak w ciągu 150 lat misjonarze odegrali istotną rolę w rozwoju Mławy.

Po drugim rozbiórce Polski Mława została włączona do Prus. Mława stała się wówczas stolicą powiatu, znajdowały się tu sąd, urząd i więzienie. W czasie władania pruskiego w mieście wybudowano wiele murowanych budynków, między innymi pierwszą mławską aptekę (29 IV 1800), na podstawie przywileju Fryderyka Wilhelma, wnioskodawcą i zarazem pierwszym aptekarzem był Gotlieb Chistochwitz. W Mławie znajdował się również główny ośrodek wymiany handlowej z Prusami.

W czasie Księstwa Warszawskiego rozwijał się handel z Prusami, jednak ciągłe przemasze wojsk napoleońskich, ciężkie warunki ekonomiczne w całym kraju, zniszczenia wojenne miały wpływ na spowolnienie rozwoju miasta.

Po kongresie wiedeńskim w 1815 roku Zawkrze i Mława zostały włączone do zaboru rosyjskiego. Rozpoczęto wówczas rozbudowę miasta, brukowano ulice, w rynku wykopano dwie studnie, prowadzono remonty między innymi magazynów, studzien publicznych. Dalej rozwijał się handel z Prusami. Władze

Królestwa Kongresowego postrzegają Prusy Wschodnie jako konkurent z rynkami Europy Zachodniej, dlatego handel był tak ważny czynnikiem ówczesnej polityki. Miała mieć dzięki temu ułatwione warunki rozwoju.

Podczas powstania listopadowego w Warszawie stacjonował sztab 2 pułku piechoty pod dowództwem mjr. Woynarowskiego. Warszawianie przyłączyli się do zrywu, a 18 marca 1831 r. przysięgli na „wierność ojczyźnie i narodowi polskiemu”. Po zakończeniu powstania kraj został objęty represjami, które dotknęły również Warszawę. Wielu mieszkańców miasta zostało zesłanych na Sybir.

W okresie międzywojennym kontynuowano rozbudowę i porządkowanie miasta. Wybrukowano kolejne ulice, zorganizowano Ogród Spacerowy (obecnie park miejski im. J. Piłsudskiego), zbudowano 45 naftowych latarni, dokonano melioracji kolejnych ulic, rozbudowano ratusz miejski, wybudowano kilka studni.

Po upadku powstania styczniowego 1864 roku Warszawa zostaje poddana rusyfikacji, zostaje zamknięta przez władze carskie m. in. warszawska szkoła powiatowa. W 1879 władze carskie oddają do użytku cerkiew św. Jerzego Zwycięzcy, która znajduje się w Ogródku Spacerowym. Ważnym momentem w dziejach Warszawy było pobudowanie drogi żelaznej tzw. Kolei Nadwiślańskiej. Linia kolejowa ożywiła ruch handlowy, powstały magazyny na zboże, sól i spirytus a także dwie komory celne. W 1881 zostaje powołane Towarzystwo Ogniowe. W 1901 założono Warszawskie Towarzystwo Piewacze „Lutnia”, przy którym w 1906 roku powstała biblioteka i czytelnia. W 1906 roku otwarto Szkołę Handlową, dzisiejsze I Liceum Ogólnokształcące. W 1909 roku powstaje Warszawska Spółdzielnia Spółczywców „Spójnia”.

W czasie I wojny światowej kilkakrotnie było zajmowane przez wojska rosyjskie i niemieckie, ostatecznie w latach 1915-1918 było pod okupacją niemiecką.

Podczas wojny polsko-bolszewickiej w 1920 roku polskie oddziały pod wodzą gen. Franciszka Krajewskiego odpierały atak Armii Czerwonej z Warszawy.

W czasie dwudziestolecia międzywojennego miasto się rozrasta. Powstają nowe ulice, rozbudowuje się elektrownia, elektryfikuje się przemysł. Straż ogniowa w Warszawie otrzymuje pogotowie automobilowe oraz motopompy, na Wólce zostaje wybudowana remiza. Utworzono ośrodek zdrowia oraz wybudowano dwa domy dla bezrobotnych, rozbudowano ogród miejski. Władze miejskie finansują między innymi szkołę handlową, trzy gimnazja, dwa sierocińce, dwa przytułki dla starców i przedszkola. W 1929 roku powstaje Miejskie Muzeum Regionalne.

Wybuch II wojny światowej przerwał intensywny rozwój miasta. Miasto zostało zniszczone w około 67%, ginie około 11 tysięcy mieszkańców – przed wybuchem wojny szacuje się, że miasto zamieszkiwało ok. 24 tys. obywateli. W dniach 1-4 września rozegrała się jedna z pierwszych bitew z Niemcami – bitwa pod Warszawą, w której wielkim bohaterstwem wykazali się żołnierze 20 Dywizji Piechoty. Warszawa w czasie II wojny została włączona do Niemiec.

Po zakończeniu działań wojennych miasto zaczęło się odbudowywać. Tu powstały, między innymi w całej Polsce zakłady przemysłowe, m. in. Zakłady Mięsne, Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska, Warszawska Fabryka Obuwia, Oddział Unitry, Zakłady Wytwórcze Urzędów Wodociągów.

Adres źródłowy: <https://mlawa.pl/index.php/arttykul/mlawa>